

ỦY BAN DÂN TỘC

**Chương trình Khoa học và Công nghệ cấp quốc gia giai đoạn
2016-2020 “Những vấn đề cơ bản và cấp bách về dân tộc thiểu
số và chính sách dân tộc ở Việt Nam đến năm 2030”**

**BÁO CÁO KIẾN NGHỊ
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI**

**NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VÀ CẤP BÁCH TRONG
CỘNG ĐỒNG DÂN TỘC HOA Ở VIỆT NAM HIỆN NAY**

Mã số: CTDT.35.18/16-20

Chủ nhiệm Đề tài : PGS.TS Nguyễn Thị Huyền Sâm

Tổ chức đăng ký chủ trì đề tài : Đại học Sư phạm Hà Nội

HÀ NỘI, 2020

ỦY BAN DÂN TỘC

Chương trình Khoa học và Công nghệ cấp quốc gia giai đoạn 2016-2020
“Những vấn đề cơ bản và cấp bách về dân tộc thiểu số và chính sách dân
tộc ở Việt Nam đến năm 2030”

BÁO CÁO KIẾN NGHỊ KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI

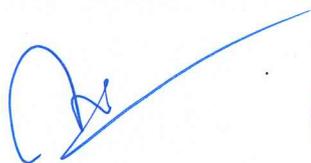
NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VÀ CẤP BÁCH TRONG
CỘNG ĐỒNG DÂN TỘC HOA Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Mã số: CTDĐT.35.18/16-20

Chủ nhiệm Đề tài : PGS.TS Nguyễn Thị Huyền Sâm

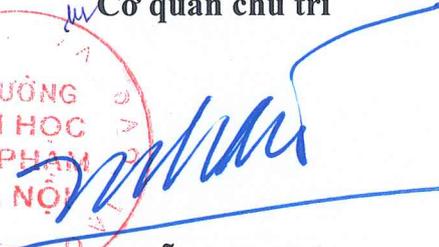
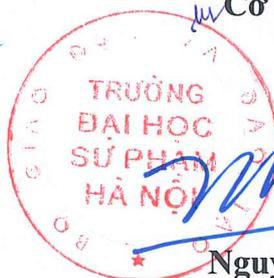
Tổ chức đăng ký chủ trì đề tài : Đại học Sư phạm Hà Nội

Chủ nhiệm đề tài

Nguyễn Thị Huyền Sâm

Cơ quan chủ trì

Nguyễn Văn Trào

HÀ NỘI, 2020

MỤC LỤC

1. Quan điểm về dân tộc Hoa và chính sách đối với dân tộc Hoa	1
1.1. Quan điểm nhận thức về người Hoa và chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa	1
1.2. Quan điểm phát triển kinh tế - xã hội đồng bào dân tộc Hoa.....	3
1.3. Quan điểm giải quyết những vấn đề cơ bản và cấp bách trong cộng đồng dân tộc Hoa	5
1.4. Quan điểm về đường lối đối ngoại đối với Trung Quốc và các quốc gia liên quan đến cộng đồng người Hoa	6
2. Mục tiêu chính sách phát triển kinh tế - xã hội cộng đồng dân tộc Hoa	7
2.1. Mục tiêu chung	7
2.2. Mục tiêu cụ thể.....	8
3. Giải pháp	10
3.1. Đổi mới nhận thức về cộng đồng người Hoa và chính sách đối với cộng đồng người Hoa.....	10
3.2. Đổi mới công tác tuyên truyền, giáo dục và vận động đồng bào người Hoa phù hợp với yêu cầu của bối cảnh xã hội mới	12
3.3. Phát huy sức mạnh và tiềm năng kinh tế của người Hoa để góp phần vào sự phát triển chung của đất nước	14
3.4. Bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa của người Hoa trong bối cảnh hội nhập quốc tế.....	16
3.5. Tăng cường công tác quản lý đối với hoạt động của các hội đoàn người Hoa.....	18
3.6. Tích cực xây dựng lực lượng nòng cốt chính trị trong người Hoa để phục vụ cho nhiệm vụ trước mắt và lâu dài.....	19
4. Kiến nghị.....	20
4.1. Kiến nghị với Đảng.....	20
4.2. Kiến nghị với Nhà nước.....	22
4.3. Kiến nghị với Bộ, Ngành ở Trung ương.....	23
4.3.1. Kiến nghị với Ủy ban Dân tộc	23
4.3.2. Kiến nghị với Bộ Giáo dục và Đào tạo	24
4.3.3 Kiến nghị với Bộ Văn hóa – Thể thao và Du lịch.....	24
4.3.4. Kiến nghị với Bộ Tư pháp	24
4.3.5. Kiến nghị với Bộ Công an	24
4.3.6. Kiến nghị với Bộ Quốc phòng.....	25
4.3.7. Kiến nghị với Bộ Lao động – Thương binh và xã hội.....	25
4.4. Kiến nghị đối với các địa phương.....	25

1. Quan điểm về dân tộc Hoa và chính sách đối với dân tộc Hoa

1.1. Quan điểm nhận thức về người Hoa và chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa

Cộng đồng dân tộc Hoa là bộ phận không thể tách rời trong khối đại đoàn kết toàn dân tộc, là một thành tố quan trọng của cộng đồng dân tộc Việt Nam. Điều này được khẳng định trong các văn bản của Đảng và Nhà nước về người Hoa, nhất là giai đoạn sau đổi mới đến nay. Chính sách này đã và đang có tác động quan trọng trong đời sống kinh tế - xã hội của cộng đồng dân tộc Hoa ở Việt Nam. Theo đó, với tư cách là cộng đồng dân tộc Việt Nam, cộng đồng người Hoa ngày càng gắn bó với quê hương và không ngừng phát huy vai trò, sức mạnh của mình để phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Hiện nay và trong những thập niên tới, đời sống kinh tế, chính trị trên thế giới biến đổi hết sức phức tạp, nhất là chính sách ngoại giao của các nước lớn đang có sự xoay chuyển trên cơ sở vừa hợp tác, vừa cạnh tranh, thậm chí tạo ra những xung đột ảnh hưởng đến các quốc gia, khu vực, trong đó khu vực châu Á – Thái Bình Dương được xem là điểm nóng trong chiến lược cạnh tranh của các nước lớn. Đặc biệt, sự trỗi dậy của Trung Quốc với mục tiêu trở thành cường quốc số 1 của thế giới với các mục tiêu và bước đi rất cụ thể đã và đang có tác động không nhỏ tới cộng đồng người Hoa trên thế giới cũng như ở Việt Nam. Trong bối cảnh đó, nhận thức về người Hoa và chính sách đối với cộng đồng này không thể không có sự đổi mới cho phù hợp với tình hình.

Quan điểm xem người Hoa là một cộng đồng dân tộc trong 54 thành phần dân tộc ở Việt Nam là nhất quán và cần phải được quán triệt một cách sâu rộng không chỉ trong hệ thống chính trị mà còn trong xã hội để người dân các cộng đồng dân tộc hiểu và gắn bó với cộng đồng dân tộc Hoa với tư cách là bộ phận không thể tách rời với cộng đồng dân tộc Việt Nam. Điều này thực sự quan trọng nhằm tránh sự kỳ thị, phân biệt đối với người Hoa, nhất là trong bối cảnh tranh chấp về lãnh thổ trên biển giữa Việt Nam và Trung Quốc đang

có những diễn biến hết sức phức tạp. Tuy nhiên, chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa cần có những điều chỉnh cho phù hợp theo hướng không chỉ xem đó là chính sách dân tộc mà còn là chính sách “đối ngoại”. Điều này xuất phát từ thực tế khách quan khi Trung Quốc đã và đang có những chiến lược rất cụ thể để thực hiện “giấc mộng Trung Hoa”. Trong đó, vấn đề người Hoa được xem là yếu tố để Trung Quốc có thể can thiệp vào công việc nội bộ của các quốc gia có người Hoa sinh sống với lý do là “bảo vệ các lợi ích cốt lõi” của Trung Quốc. Nhất là trong bối cảnh Trung Quốc thực hiện chính sách 2 quốc tịch đối với người Hoa và Hoa kiều trên thế giới.

Không những thế, trong 54 thành phần dân tộc ở Việt Nam thì dân tộc Hoa cần được nhận thức với tư cách là cộng đồng dân tộc mang tính “đặc thù” và chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa phải có “tính đặc thù” riêng. Đặc thù bởi họ là cộng đồng di cư từ nơi khác đến cộng cư ở Việt Nam với những đặc trưng riêng về lối sống, ứng xử, văn hóa. Tính đặc thù còn thể hiện rõ nét trong bối cảnh của xã hội mới. Khác với các dân tộc khác, với sự thông minh, linh hoạt, cộng đồng dân tộc Hoa có điều kiện phát triển kinh tế - xã hội với các hình thức kinh doanh đa dạng, phong phú. Tính đặc thù trong chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa ở Việt Nam hướng tới mục tiêu: khơi dậy tiềm năng, sức mạnh của người Hoa vào sự nghiệp phát triển chung của đất nước; phát huy giá trị văn hóa đặc sắc của cộng đồng dân tộc Hoa trong xây dựng nền văn hóa Việt Nam “tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”; phát huy tinh thần đoàn kết, tương thân, tương ái của cộng đồng dân tộc Hoa trong 53 dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Tính đặc thù trong chính sách còn thể hiện ở chỗ: chính sách này có quan hệ tới các hoạt động đối ngoại, mối quan hệ giữa Việt Nam với các quốc gia có người Hoa sinh sống, trong đó có Trung Quốc.

Với tư cách là chính sách mang tính đặc thù, tính “song trùng” chính sách với cộng đồng dân tộc Hoa vừa là là chính sách đối nội, vừa là chính sách đối ngoại. Thống nhất quan điểm như vậy để thấy tính chất phức tạp,

nhạy cảm trong ứng xử với cộng đồng này. Do đó, phải nắm vững và kiên định với chiến lược, mục tiêu lâu dài của chính sách, đồng thời phải có sự linh hoạt, mềm dẻo trên cơ sở mối tương quan giữa các yếu tố nội sinh và ngoại sinh, bên trong và bên ngoài. Trong thực hiện chính sách đối với cộng đồng người Hoa cần phải có sự thống nhất, xuyên suốt, không được tạo ra kẽ hở để các lực lượng ở bên ngoài có cơ can thiệp vào công việc nội bộ của Việt Nam.

1.2. Quan điểm phát triển kinh tế - xã hội đồng bào dân tộc Hoa

Người Hoa là bộ phận không thể tách rời trong cộng đồng 54 dân tộc ở Việt Nam. Chính sách phát triển kinh tế - xã hội trong đồng bào dân tộc Hoa là bộ phận của chính sách dân tộc ở Việt Nam góp phần phát triển nền kinh tế - xã hội trong bối cảnh mới. Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011) khẳng định: “Thực hiện chính sách bình đẳng, đoàn kết, tôn trọng và giúp đỡ nhau giữa các dân tộc, tạo điều kiện để các dân tộc cùng phát triển, gắn bó mật thiết với phát triển chung của cộng đồng dân tộc Việt Nam. Giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa, ngôn ngữ, truyền thống tốt đẹp của các dân tộc. Chống tư tưởng kỳ thị và chia rẽ dân tộc. Các chính sách kinh tế - xã hội phải phù hợp với đặc thù của các vùng và các dân tộc, nhất là các dân tộc thiểu số”.

Với tư cách là cộng đồng dân tộc mang tính đặc thù, chính sách phát triển kinh tế - xã hội trong cộng đồng dân tộc Hoa trên cơ sở quan điểm mang tính nhất quán sau:

+ Đảm bảo khối đại đoàn kết dân tộc

Quán triệt sâu sắc chính sách bình đẳng, đoàn kết, tương trợ giữa các dân tộc trong chính sách phát triển kinh tế - xã hội đối với dân tộc Hoa. Theo đó, cần đấu tranh kiên quyết và loại bỏ mọi hình thức biểu hiện kì thị đối với dân tộc Hoa, đặc biệt trong điều kiện quan hệ Việt – Trung căng thẳng. Hoàn thiện hệ thống chính sách, nhất là chính sách dân tộc để cộng đồng người Hoa được tiếp cận bình đẳng các nguồn lực trong quá trình phát triển. Khuyến khích và tạo điều kiện nhằm nâng cao số lượng cán bộ, đảng viên người Hoa

trong các tổ chức thuộc hệ thống chính trị. Xây dựng và phát huy vai trò của lực lượng cốt cán, người có uy tín trong cộng đồng người Hoa. Phát huy tinh thần đoàn kết, tương thân tương ái trong cộng đồng người Hoa nói riêng, giữa người Hoa với cộng đồng các dân tộc trên địa bàn sinh sống. Cần thúc đẩy sự tham gia, hội nhập về chính trị - xã hội nhiều hơn nữa của dân tộc Hoa.

+ Đảm bảo phát triển kinh tế

Coi sự phát triển kinh tế - xã hội dân tộc Hoa là một bộ phận hữu cơ trong chiến lược phát triển nền kinh tế quốc dân. Cần khuyến khích và tạo điều kiện để cộng đồng người Hoa phát huy vai trò, thế mạnh của mình trong hoạt động sản xuất kinh doanh, nhất là những ngành nghề người Hoa có nhiều lợi thế. Đổi mới thể chế, chính sách và hành lang pháp luật nhằm thu hút nguồn lực kinh tế trong cộng đồng người Hoa với các mạng lưới liên kết bên trong và bên ngoài trên cơ sở bảo đảm sự bình đẳng trong hoạt động sản xuất kinh doanh của các thành phần kinh tế, cộng đồng các dân tộc. Tuy nhiên cũng cần chú trọng công tác quản lý hoạt động kinh tế - xã hội của người Hoa đảm bảo tuân thủ luật pháp, tránh tình trạng các tổ chức, cá nhân vi phạm pháp luật, lũng đoạn thị trường, ảnh hưởng tiêu cực đến sự phát triển kinh tế và lợi ích chung của đất nước.

+ Đảm bảo an ninh chính trị

Trên quan điểm chính sách đối với dân tộc Hoa không chỉ là chính sách đối nội mà còn liên quan mật thiết đến vấn đề đối ngoại với Trung Quốc, với các quốc gia trên thế giới có đông người Hoa sinh sống nên quan điểm phát triển kinh tế - xã hội đối với dân tộc Hoa cần chú trọng đảm bảo an ninh chính trị. Cần tạo lập sự bình đẳng, cho phép, khuyến khích người Hoa tiếp cận, tham gia các hoạt động kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội với tư cách là công dân Việt Nam. Qua đó sức mạnh liên kết cộng đồng của người Hoa ở trong nước và với bên ngoài cũng như đóng góp của họ đối với đất nước về kinh tế, văn hóa, xã hội không ngừng gia tăng do đó cũng cần có cơ chế, chính sách

quản lý chặt chẽ tránh nguy cơ người Hoa bị các thế lực thù địch lợi dụng, gây bất ổn về an ninh chính trị, phương hại đến lợi ích quốc gia.

+ Đảm bảo đa dạng văn hóa

Bảo vệ và giữ gìn các giá trị văn hóa tốt đẹp trong cộng đồng người Hoa nhằm bồi đắp cho nền văn hóa Việt Nam theo hướng hiện đại nhưng vẫn giữ gìn được các giá trị truyền thống. Tôn trọng và bảo vệ các loại hình tín ngưỡng, niềm tin tôn giáo trong cộng đồng người Hoa trên cơ sở loại bỏ các yếu tố không phù hợp, mang tín mê tín, tác động tiêu cực tới đời sống của cộng đồng và xã hội. Bảo vệ và tôn tạo các di tích lịch sử, văn hóa, tôn giáo trong cộng đồng người Hoa phù hợp với truyền thống văn hóa của dân tộc. Bảo vệ và khôi phục các lễ hội hoạt động, sinh hoạt văn hóa, tín ngưỡng trong cộng đồng nhằm đáp ứng nhu cầu của người Hoa trong bối cảnh xã hội mới.

1.3. Quan điểm giải quyết những vấn đề cơ bản và cấp bách trong cộng đồng dân tộc Hoa

Chính sách phát triển kinh tế - xã hội trong cộng đồng người Hoa gắn liền với quá trình giải quyết các vấn đề cơ bản và cấp bách trong cộng đồng này. Hiện nay, việc giải quyết các vấn đề cơ bản và cấp bách trong cộng đồng dân tộc Hoa được giải quyết trên cơ sở các chính sách, luật pháp hiện hành như: các chính sách dân tộc, chính sách nhập cư, luật hôn nhân và gia đình... Các chính sách này được giải quyết trên cơ sở pháp luật Việt Nam, bảo vệ quyền lợi hợp pháp của công dân nói chung và cộng đồng dân tộc Hoa ở Việt Nam nói riêng. Cụ thể:

+ Dân tộc Hoa là công dân Việt Nam và thực hiện nghĩa vụ với tư cách là công dân của một quốc gia độc lập, có trách nhiệm với đất nước trong xây dựng và bảo vệ Tổ Quốc. Đấu tranh nhằm xây dựng và củng cố khối đại đoàn kết dân tộc. Xây dựng ý thức dân tộc, ý thức quốc gia, lòng tự hào về lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam.

+ Tập trung tháo gỡ các vướng mắc liên quan đến cộng đồng dân tộc Hoa phù hợp với pháp luật và tình hình cụ thể tại các địa phương nhằm thúc đẩy mạnh mẽ sự hội nhập của người Hoa vào xã hội Việt Nam.

+ Kiên quyết đấu tranh chống lại các hành vi lợi dụng cộng đồng người Hoa để phá vỡ khối đại đoàn kết dân tộc; các hành vi vi phạm pháp luật Việt Nam trong các hoạt động sản xuất kinh doanh, văn hóa, xã hội liên quan đến cộng đồng người Hoa, người Trung Quốc, Đài Loan đang sinh sống tại Việt Nam.

1.4. Quan điểm về đường lối đối ngoại đối với Trung Quốc và các quốc gia liên quan đến cộng đồng người Hoa

Chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa vừa là chính sách đối nội, vừa là chính sách đối ngoại nên việc thống nhất quan điểm trong đường lối đối ngoại đối với Trung Quốc và các quốc gia liên quan đến cộng đồng người Hoa có ý nghĩa quan trọng. Quán triệt và thực hiện nhất quán đường lối đối ngoại hiện nay là đa dạng hóa, đa phương hóa nhằm bảo đảm mục tiêu “vì lợi ích tối cao của quốc gia – dân tộc, trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế, bình đẳng và cùng có lợi”, với nguyên tắc “vừa hợp tác vừa đấu tranh, hoạt động đối ngoại nhằm phục vụ mục tiêu giữ vững môi trường hòa bình, ổn định, tranh thủ tối đa nguồn lực bên ngoài để phát triển đất nước, nâng cao đời sống nhân dân... Kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa”.

Liên quan đến mối quan hệ với Trung Quốc cần có sự vận dụng một cách mềm dẻo, luôn xem Trung Quốc là đối tác truyền thống, láng giềng gần gũi nhưng đồng thời luôn cảnh giác với các chính sách, chiến lược kinh tế, đặc biệt là sự thay đổi chiến lược Biển Đông của Trung Quốc. Theo đó, trong quan hệ với Trung Quốc liên quan đến vấn đề Biển Đông phải luôn lưu ý rằng: Trung Quốc có thể lợi dụng sự phụ thuộc lẫn nhau không cân xứng để ép buộc Việt Nam phải thỏa hiệp về sách lược, thậm chí nhượng bộ về chiến

lược đối với tranh chấp trên Biển Đông. Tăng cường hợp tác với Trung Quốc nhưng Việt Nam cũng có những biện pháp phòng ngừa nhằm ngăn chặn có hiệu quả các rủi ro có thể nảy sinh. Qua thực tiễn ứng xử trong hoạt động đối ngoại nói riêng, với Trung Quốc nói chung có thể đưa ra một số biện pháp mang tính phòng ngừa như: duy trì sự hợp tác trên cơ sở lợi ích kinh tế; đối thoại trực tiếp; cân bằng mềm (tăng cường quan hệ với các cường quốc khác và tham gia hiệu quả vào các thỏa thuận đa phương để theo đuổi các chương trình nghị sự cụ thể); cân bằng cứng (tăng cường khả năng quân sự và phòng thủ quốc gia). Trong đó, duy trì sức mạnh mềm là biện pháp hữu hiệu để bảo đảm các lợi ích kinh tế và tái cân bằng trong các mối quan hệ nhằm tránh sự phụ thuộc và áp đặt từ phía Trung Quốc.

Trong quan hệ với các quốc gia liên quan đến cộng đồng người Hoa, nhất là các quốc gia khu vực cần có sự linh hoạt trên cơ sở các nguyên tắc nhất định. Trong đó, giữa Việt Nam và các quốc gia khu vực cần có sự phối hợp chặt chẽ nhằm giải quyết các vấn đề nảy sinh liên quan đến hoạt động kinh tế và mối quan hệ quốc tế của cộng đồng này với mục đích tạo điều kiện và phát huy sức mạnh của họ trong hợp tác kinh tế giữa các đối tác trong khu vực và trên thế giới, góp phần vào sự phát triển chung của mỗi quốc gia. Ngăn chặn việc lợi dụng cộng đồng người Hoa để gây tổn hại đến lợi ích của mỗi quốc gia trong khu vực..

2. Mục tiêu chính sách phát triển kinh tế - xã hội cộng đồng dân tộc Hoa

2.1. Mục tiêu chung

Chính sách phát triển kinh tế - xã hội đối với cộng đồng dân tộc Hoa ở Việt Nam với mục tiêu tạo ra sự ổn định, phát triển trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội. Củng cố và phát huy các giá trị của quan hệ dân tộc trên cơ sở ý thức, tình cảm dân tộc chân chính. Đấu tranh chống lại các hiện tượng, ý thức dân tộc hẹp hòi, sự phân biệt, đối xử vì lý do dân tộc. Phát huy tiềm năng, sức mạnh, sự đóng góp của cộng đồng dân tộc Hoa đối với sự phát

triển của đất nước vì mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh”. Cùng cố và phát huy khối đại đoàn kết dân tộc trong cộng đồng các dân tộc ở Việt Nam. Tăng cường và mở rộng quan hệ đối ngoại với tất cả các quốc gia trong khu vực và trên thế giới vì mục tiêu hòa bình, ổn định, vì lợi ích chung, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau. Bảo vệ lãnh thổ và giữ gìn nền độc lập dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế.

2.2. Mục tiêu cụ thể

+ Trên lĩnh vực chính trị: phát huy vị trí, vai trò của cộng đồng dân tộc Hoa trong bối cảnh mới. Xây dựng khối đoàn kết, gắn bó giữa cộng đồng dân tộc Hoa trong khối đại đoàn kết dân tộc. Nâng cao số lượng cán bộ là người Hoa trong các tổ chức của hệ thống chính trị các cấp, số lượng đảng viên là người Hoa. Xây dựng và phát huy vai trò của lực lượng cốt cán, người có uy tín trong cộng đồng người Hoa. Tăng cường và nâng cao hiệu quả hoạt động của tổ chức làm công tác tham mưu về người Hoa. Đào tạo và bồi dưỡng nghiệp vụ đối với cán bộ làm công tác tham mưu về người Hoa trong bộ máy Đảng, chính quyền, Mặt trận tổ quốc và các đoàn thể chính trị - xã hội từ Trung ương đến cơ sở. Nâng cao số lượng đại biểu là người Hoa tham gia Quốc hội, Hội đồng nhân dân các cấp.

+ Trên lĩnh vực kinh tế: phát huy vai trò, thế mạnh của cá nhân, tổ chức, các thành phần kinh tế của người Hoa trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập kinh tế quốc tế. Khuyến khích và tạo điều kiện để cá nhân, tổ chức trong đồng bào người Hoa tham gia hoạt động sản xuất kinh doanh trong các lĩnh vực mà người Hoa có thế mạnh, nhất là ở khu vực nông thôn. Xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ doanh nhân người Hoa trong hoạt động sản xuất kinh doanh để đóng góp cho sự phát triển chung của đất nước. Hoàn thiện thể chế kinh tế, môi trường kinh doanh bình đẳng nhằm thu hút các nguồn lực đầu tư từ các doanh nghiệp của người Hoa trong và ngoài nước. Tạo điều kiện để cộng đồng người Hoa xây dựng và phát triển

các mô hình kinh doanh, hình thức liên kết trong hoạt động kinh tế trên cơ sở pháp luật. Tạo điều kiện để cá nhân, tổ chức trong cộng đồng người Hoa mở rộng và phát triển các mô hình liên kết trong kinh tế với cộng đồng người Hoa ở nước ngoài trên cơ sở bảo đảm lợi ích của quốc gia và tuân thủ pháp luật Việt Nam.

+ Trên lĩnh vực văn hóa – xã hội: phát triển giáo dục và đào tạo nhằm nâng cao trình độ và bảo đảm lợi ích của cộng đồng người Hoa trong phát triển đất nước. Tạo điều kiện để các trường Hoa văn hoạt động có hiệu quả, bình đẳng trong hệ thống tổ chức giáo dục quốc dân. Đổi mới và hoàn thiện bộ giáo trình chuẩn tiếng Hoa phục vụ cho hoạt động giảng dạy trong hệ thống các trường Hoa ngữ. Giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của cộng đồng người Hoa trên cơ sở loại bỏ các yếu tố không phù hợp với xu thế của xã hội. Khôi phục một số lễ hội văn hóa người Hoa nhằm gắn kết cộng đồng phù hợp với thuần phong mỹ tục của dân tộc trong bối cảnh mới. Tôn trọng và bảo vệ các giá trị tín ngưỡng, niềm tin tôn giáo trong cộng đồng người Hoa. Khuyến khích và tạo điều kiện để cá nhân, tổ chức người Hoa tham gia các hoạt động từ thiện xã hội, an sinh xã hội góp phần nâng cao tinh thần đoàn kết, tương thân tương ái trong nội bộ cộng đồng cũng như ngoài xã hội.

+ Trên lĩnh vực quốc phòng, an ninh: phát huy tinh thần yêu nước và sự đóng góp của cộng đồng người Hoa trong các cuộc kháng chiến phù hợp với yêu cầu và bối cảnh xã hội mới. Tuyên truyền và vận động đồng bào người Hoa nêu cao tinh thần đấu tranh chống lại âm mưu chia rẽ khối đại đoàn kết dân tộc, cảnh giác trước các luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch, nhất là trong bối cảnh Trung Quốc đang gia tăng các hoạt động vi phạm chủ quyền của Việt Nam trên Biển Đông. Tổ chức các phong trào yêu nước trong đồng bào người Hoa phù hợp với điều kiện thực tế trên cơ sở nêu gương và có hình thức khen thưởng các điển hình tiên tiến trong cộng đồng người Hoa. Đấu tranh và có các hình thức xử lý thích đáng đối với các hoạt động lợi dụng

cộng đồng người Hoa để thực hiện các hành vi vi phạm pháp luật, đi ngược lại lợi ích của cộng đồng và xã hội.

3. Giải pháp

3.1. Đổi mới nhận thức về cộng đồng người Hoa và chính sách đối với cộng đồng người Hoa

Nhận thức về người Hoa và chính sách đối với người Hoa hiện nay được thực hiện trên cơ sở Chỉ thị 62- CT/TW ngày 8/11/1995 của Ban Bí thư trung ương Đảng (Khoá VII) về “tăng cường công tác người Hoa trong tình hình mới”. Trong đó khẳng định: “Người Hoa là công dân Việt Nam, là một thành phần dân tộc trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam, được hưởng mọi quyền lợi và thực hiện mọi nghĩa vụ công dân Việt Nam theo quy định của Hiến pháp và pháp luật nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam, thực hiện mọi chế độ, chính sách chung của Đảng và Nhà nước như tất cả các dân tộc khác”. Cần phải khẳng định rằng, nhận thức này là đúng và phù hợp trong giai đoạn lịch sử trước đây và trên thực tế đã góp phần quan trọng vào sự thay đổi thái độ, chính sách đối với cộng đồng người Hoa. Do đó, các chính sách đối với người Hoa nằm trong tổng thể chính sách dân tộc, cộng đồng người Hoa được hưởng các chính sách và thực hiện nghĩa vụ công dân với tư cách là một thành phần dân tộc. Sự phát triển của cộng đồng người Hoa trên các lĩnh vực của đời sống xã hội đã chứng minh cho sự phù hợp trong nhận thức và chính sách đối với cộng đồng này trên thực tế. Tuy nhiên, bối cảnh thực tế trong và ngoài nước và chính trong sự phát triển của cộng đồng dân tộc Hoa hiện nay đặt ra yêu cầu cần phải có những thay đổi, bổ sung về nhận thức đối với cộng đồng người Hoa và chính sách đối với cộng đồng này trong bối cảnh mới.

Nhận thức về cộng đồng người Hoa với tư cách là một thành phần dân tộc trong cộng đồng dân tộc Việt Nam, là công dân Việt Nam là đúng nhưng phải bổ sung thêm cụm từ “đặc thù” đối với cộng đồng này. Điều đó có nghĩa rằng: cộng đồng người Hoa là một thành phần dân tộc đặc thù trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Nếu coi “dân tộc Hoa” là thành phần dân tộc

thiểu số như trước đây sẽ không hợp lý nhất là trong quá trình triển khai chính sách dân tộc, mặc dù số lượng người Hoa theo thống kê có thể ngày càng giảm theo thời gian bởi nhiều nguyên nhân. Tính đặc thù của cộng đồng người Hoa được xác định từ chính đặc điểm của họ, nhất là trong giai đoạn hiện nay, cụ thể: 1) người Hoa là cộng đồng di cư từ Trung Quốc trong đó một bộ phận lớn là di dân vì lý do chính trị; 2) người Hoa cư trú chủ yếu ở các vùng đô thị, những nơi thuận lợi cho hoạt động buôn bán, sản xuất, kinh doanh; 3) người Hoa có trình độ phát triển cao (nhất là về kinh tế) so với cộng đồng các dân tộc thiểu số ở Việt Nam; 4) người Hoa có mối quan hệ gần gũi, gắn bó với Trung Quốc và cộng đồng người Hoa trên thế giới.

Sự thay đổi nhận thức về cộng đồng người Hoa là yếu tố khẳng định sự thay đổi trong chính sách đối với cộng đồng người Hoa. Theo đó, chính sách đối với cộng đồng người Hoa là chính sách mang tính “song trùng”. Một mặt, với tư cách là cộng đồng dân tộc đặc thù, chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa nằm trong tổng thể chính sách dân tộc nhưng có tính đến yếu tố đặc thù. Dựa trên các đặc điểm của cộng đồng người Hoa nếu áp dụng chính sách như dân tộc thiểu số thì sẽ không hợp lý và công bằng vì dân tộc Hoa có trình độ phát triển cao so với các dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Vì vậy, trong thực hiện chính sách đối với cộng đồng người Hoa, cần phải tính đến các yếu tố khác như: địa bàn cư trú (thành thị, nông thôn, đồng bằng, miền núi, vùng sâu vùng xa, vùng biên giới); mức sống của từng nhóm cộng đồng (giàu, trung bình, nghèo, cận nghèo). Từng nhóm cộng đồng có chính sách khác nhau nhằm tạo sự bình đẳng giữa cộng đồng dân tộc Hoa với các dân tộc thiểu số khác và với chính các nhóm cộng đồng trong người Hoa với mục tiêu thu hẹp khoảng cách phát triển giữa các dân tộc, ưu tiên phát triển đối với cộng đồng dân tộc, các nhóm người khó khăn, có trình độ phát triển thấp hơn.

Mặt khác, dựa trên sự thay đổi trong chiến lược của Trung Quốc đối với cộng đồng Hoa kiều và mối quan hệ của người Trung Quốc trong nước với Hoa kiều ở các nước trên thế giới, chính sách đối với người Hoa ở nước ta

phải được xem là bộ phận của chính sách đối ngoại. Thực hiện chính sách đối với cộng đồng người Hoa ở Việt Nam phải tính đến yếu tố này với mục đích khơi dậy tiềm năng, sức mạnh của cộng đồng người Hoa ở trong nước (nhất là trong lĩnh vực kinh tế) để mở rộng hợp tác quốc tế, thu hút nguồn đầu tư từ cộng đồng người Hoa ở bên ngoài vào Việt Nam. Hơn nữa, coi chính sách đối với cộng đồng người Hoa là bộ phận của chính sách đối ngoại còn với mục đích ngăn chặn có hiệu quả các hành vi lợi dụng cộng đồng người Hoa của các cá nhân, tổ chức, quốc gia ở bên ngoài để thực hiện các hành động vi phạm đến lợi ích chung của Việt Nam, trong đó có lợi ích của cộng đồng người Hoa.

3.2. Đổi mới công tác tuyên truyền, giáo dục và vận động đồng bào người Hoa phù hợp với yêu cầu của bối cảnh xã hội mới

Một trong những hạn chế, yếu tố cản trở trong thực hiện chính sách đối với cộng đồng dân tộc Hoa trong thời gian qua đó là các văn bản liên quan đến người Hoa và chính sách đối với cộng đồng này thường là văn bản mật nên không được phổ biến, quán triệt một cách rộng rãi đến đầy đủ các ngành, các cấp, nhất là trong cộng đồng người Hoa. Các quan điểm, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước đối với cộng đồng người Hoa chưa được tuyên truyền một cách đầy đủ dẫn đến những nhận thức khác nhau, do vậy mà tính hiệu quả chưa cao. Trong bối cảnh hiện nay, công tác tuyên truyền, giáo dục, vận động liên quan đến người Hoa và chính sách đối với cộng đồng người Hoa cần có sự đổi mới cho phù hợp và hiệu quả hơn theo các hướng cơ bản sau:

+ Tuyên truyền, phổ biến nhằm tạo sự thống nhất trong nhận thức ở các cấp, các ngành và toàn hệ thống chính trị về người Hoa và chính sách đối với cộng đồng người Hoa. Tổ chức các Hội nghị, tập huấn tuyên truyền chính sách cho các đối tượng khác nhau dưới nhiều hình thức. Trong đó, cơ quan làm công tác tham mưu, quản lý nhà nước về dân tộc nói chung và người Hoa nói riêng từ Trung ương đến địa phương cần phải được tập huấn, nắm bắt

thông tin một cách kịp thời, chính xác các văn bản pháp lý trên nhiều lĩnh vực khác nhau có liên quan đến người Hoa để có thể tham mưu một cách đầy đủ, khách quan nhằm hoàn thiện chính sách đối với người Hoa đáp ứng yêu cầu thực tế.

+ Tuyên truyền, giáo dục, vận động có hiệu quả, đúng trọng tâm chủ trương của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước liên quan đến cộng đồng người Hoa trong xã hội, nhất là trong cộng đồng người Hoa. Công tác tuyên truyền hướng đến việc nâng cao ý thức trong cộng đồng người Hoa với tư cách là công dân Việt Nam, có lịch sử gắn bó lâu dài với quốc gia dân tộc. Khơi dậy và phát huy ý thức tự hào dân tộc trong cộng đồng người Hoa với tư cách là bộ phận không thể thiếu trong lịch sử dựng nước và giữ nước của Việt Nam. Trong hoạt động tuyên truyền, giáo dục cần có các biện pháp giáo dục phù hợp đối với thế hệ trẻ trong đồng bào người Hoa để họ hiểu rõ về lịch sử của cộng đồng. Ngay từ khi ngồi trên ghế nhà trường, học sinh người Hoa cần được quan tâm và giáo dục về ý thức công dân Việt Nam, về truyền thống đoàn kết, gắn bó trong chiến đấu và xây dựng giữa người Hoa với các dân tộc trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Đối với thế hệ trẻ người Hoa, giáo dục ý thức công dân phải song song với giáo dục lòng yêu nước, giống như giáo dục bao con em các dân tộc khác.

+ Trong công tác vận động đồng bào người Hoa cần quan tâm chăm sóc đời sống mọi mặt của người Hoa để họ luôn luôn cảm nhận được rằng mình được đối xử bình đẳng như người các dân tộc khác. Xây dựng ý thức, tình cảm dân tộc chân chính trong cộng đồng người Hoa trên cơ sở phát huy lòng yêu nước, niềm tự hào về lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam. Đấu tranh chống lại các tư tưởng dân tộc lớn, sự ích kỷ, hẹp hòi dân tộc. Tránh thái độ kỳ thị, phân biệt đối xử đối với cộng đồng dân tộc Hoa, nhất là vào những thời điểm nhạy cảm trong mối quan hệ giữa Việt Nam – Trung Quốc liên quan đến Biển Đông. Xây dựng niềm tin, tình cảm chân thành của đối với cộng đồng người Hoa để xóa đi những mặc cảm đã

có trong lịch sử qua sự kiện “nạn kiều”. Tìm cách tháo gỡ các vướng mắc trong thực hiện chính sách đối với cộng đồng người Hoa. Xây dựng mối quan hệ đoàn kết, gắn bó giữa cộng đồng người Hoa với người Kinh và các thành phần dân tộc khác trên tinh thần tương thân, tương ái, tôn trọng và giúp đỡ nhau cùng phát triển.

3.3. Phát huy sức mạnh và tiềm năng kinh tế của người Hoa để góp phần vào sự phát triển chung của đất nước

Lịch sử di cư và phát triển của cộng đồng người Hoa ở trên thế giới nói chung, ở Việt Nam nói riêng chứng minh tiềm năng, sức mạnh kinh tế của người Hoa vào sự phát triển chung của các quốc gia, dân tộc. Với tư cách là cộng đồng di cư, người Hoa thể hiện sự nhạy bén trong hoạt động kinh tế, cần cù, chịu khó, đoàn kết, giúp đỡ nhau trong cuộc sống nói chung và trong hoạt động sản xuất kinh doanh nói riêng. Để phục vụ cho hoạt động sản xuất kinh doanh, ngay từ rất sớm, cộng đồng người Hoa đã thành lập ra các Hội, Hiệp hội, Bang hội... để giúp đỡ, hỗ trợ nhau trong hoạt động kinh tế. Các tổ chức này đã phát huy vai trò của mình trên cơ sở đoàn kết, tập hợp sức mạnh của người Hoa không chỉ trong một quốc gia mà còn ở phạm vi khu vực và thế giới. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, người Hoa và các tổ chức người Hoa không ngừng phát huy vai trò của mình đối với sự phát triển của cộng đồng.

Thực tế chứng minh rằng, ở các quốc gia có người Hoa sinh sống, nếu biết phát huy sức mạnh của họ sẽ góp phần quan trọng vào sự phát triển chung của đất nước. Nhận thức vấn đề này, ngay trong những văn bản mang tính chất đổi mới của Việt Nam về người Hoa đã thể hiện quan điểm mang tính nhất quán về phát huy sức mạnh của người Hoa trên lĩnh vực kinh tế. Chỉ thị 62-CTTW của Ban Bí thư (khoá VII) đã nêu rõ : “*Người Hoa được sản xuất, kinh doanh như mọi công dân Việt Nam khác theo đúng chính sách và pháp luật. Phát huy khả năng và tiềm năng về vốn, kỹ thuật và kinh nghiệm quản lý của người Hoa. Khuyến khích việc phát triển sản xuất công nghiệp,*

tiểu thủ công nghiệp, nông-lâm-ngư nghiệp và các mặt hàng truyền thống. Động viên người Hoa thu hút vốn, công nghệ mới từ thân nhân và nước ngoài đầu tư để phát triển lực lượng sản xuất, phục vụ công cuộc công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước”.

Một trong những chính sách quan trọng đối với người Hoa trước đây và nhất là giai đoạn hiện nay là cần phải có những giải pháp rất cụ thể để phát huy sức mạnh của cộng đồng này. Chính sách kinh tế đối với người Hoa hiện nay không chỉ phát huy sức mạnh của họ mà còn phòng ngừa những yếu tố tiêu cực có thể xảy ra trong thực tiễn. Với tư cách là cộng đồng người có tiềm năng trong phát triển kinh tế, chính sách đối với cộng đồng người Hoa nhằm tiếp tục khơi dậy tinh thần yêu nước trong bối cảnh xã hội mới. Mục tiêu hướng đến là khơi dậy sức mạnh kinh tế, tính năng động sáng tạo của người Hoa trong hoạt động sản xuất kinh doanh để phát triển kinh tế của gia đình, cộng đồng qua đó góp phần vào sự phát triển chung của đất nước. Chính sách kinh tế góp phần động viên người Hoa đổi mới trong hoạt động sản xuất kinh doanh trên cơ sở áp dụng tiên bộ khoa học và công nghệ, cải tiến hoạt động quản lý, điều hành để nâng cao hiệu quả...Khuyến khích cộng đồng người Hoa tham gia đầu tư vào các lĩnh vực kinh tế mang tính đặc thù, nhất là ở khu vực nông thôn. Đặc biệt, trong giai đoạn hiện nay cần có những chính sách rất cụ thể để phát huy các mối quan hệ của người Hoa ở trong nước với người Hoa trên thế giới, nhất là khu vực nhằm thu hút các nguồn đầu tư, các nguồn lực từ bên ngoài vào Việt Nam với tư cách là “sức mạnh ngoại lực”.

Bên cạnh đó, chính sách phát triển kinh tế nói chung và đối với người Hoa nói riêng cần phải có các biện pháp, giải pháp hữu hiệu để ngăn ngừa, chống lại các hành vi vi phạm pháp luật trong hoạt động sản xuất kinh doanh, ảnh hưởng tới lợi ích của cộng đồng và xã hội. Thực tế cho thấy, thời gian vừa qua, rất nhiều vụ việc trong hoạt động kinh tế vi phạm pháp luật như: buôn lậu, trốn thuế, làm hàng giả, câu kết với các cá nhân, tổ chức ở bên

ngoài làm ăn phi pháp, buôn bán trẻ em, phụ nữ...trong đó có một số vụ việc liên quan đến người Hoa và người Trung Quốc đang cư trú ở Việt Nam. Do vậy, chính sách phát huy sức mạnh, tiềm năng kinh tế của người Hoa góp phần ngăn chặn các hành vi vi phạm pháp luật, xây dựng môi trường hoạt động sản xuất kinh doanh lành mạnh, ổn định để phục vụ cho sự phát triển chung của đất nước.

3.4. Bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa của người Hoa trong bối cảnh hội nhập quốc tế

Người Hoa là cộng đồng di cư từ Trung Quốc, khi đến vùng đất mới, người Hoa mang theo các giá trị văn hóa, tín ngưỡng mang đậm bản sắc dân tộc. Trải qua các giai đoạn phát triển, các giá trị văn hóa, tín ngưỡng ở người Hoa không những không bị mai một mà nó còn có sự bồi đắp khi dung hòa, hội nhập với các giá trị văn hóa của các dân tộc khác, nhất là người Kinh. Đối với người Hoa, văn hóa chính là yếu tố kết nối các thành viên trong cộng đồng, có ý nghĩa quan trọng trong củng cố sức mạnh, đoàn kết cộng đồng người Hoa. Cùng với chủ trương, chính sách bảo vệ, giữ gìn giá trị văn hóa các dân tộc ở Việt Nam. Đối với dân tộc Hoa, Chỉ thị 501/TTg ngày 03-8-1996 của Thủ tướng Chính phủ “*Về thực hiện một số chính sách đối với người Hoa*” đã chỉ rõ: “Giữ gìn và phát huy những tinh hoa văn hoá dân tộc của người Hoa, khuyến khích những sáng tác văn học, nghệ thuật của người Hoa gắn bó với cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Tăng cường sự giao lưu văn hoá giữa người Hoa với các dân tộc khác trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Các công trình kiến trúc văn hoá của người Hoa như đình, chùa, miếu được pháp luật Việt Nam công nhận và bảo vệ theo quy định của Nhà nước. Nghiêm cấm việc lợi dụng văn hoá, nghệ thuật để kích động và chia rẽ người Hoa với các dân tộc khác; loại trừ các hoạt động mê tín dị đoan hoặc thờ cúng những nhân vật có vấn đề phức tạp trong lịch sử không có lợi cho sự đoàn kết các dân tộc Việt Nam”.

Chính sách bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa của cộng đồng người Hoa trong giai đoạn hiện nay được thực hiện và triển khai trong sự thống nhất với chính sách văn hóa dân tộc. Theo đó, văn hóa của cộng đồng người Hoa là một bộ phận của nền văn hóa Việt Nam. Chính sách chung trong phát triển văn hóa là bảo vệ và phát huy giá trị văn hóa của cộng đồng các dân tộc góp phần làm giàu và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Trong phát triển văn hóa người Hoa, một mặt, bảo tồn và giữ gìn các giá trị văn hóa, tín ngưỡng của cộng đồng người Hoa (vật thể và phi vật thể). Khôi phục các lễ hội truyền thống nhằm củng cố khối đoàn kết cộng đồng. Tăng cường sự giao lưu văn hóa của cộng đồng người Hoa với cộng đồng các dân tộc và người Kinh. Mặt khác, tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục trong cộng đồng người Hoa để từng bước xóa bỏ một số yếu tố văn hóa truyền thống không phù hợp với bối cảnh xã hội mới. Đấu tranh để hạn chế sự thâm nhập của các yếu tố văn hóa lai căng, độc hại đang thâm nhập và đời sống xã hội cũng như trong cộng đồng người Hoa. Tôn trọng niềm tin tín ngưỡng, tôn giáo của cộng đồng người Hoa trên cơ sở tuyên truyền, vận động để một bộ phận người Hoa quay trở lại với các loại hình tín ngưỡng, tôn giáo truyền thống, được nhà nước công nhận, không tham gia các loại hình tôn giáo mới, không phù hợp.

Đổi mới và nâng cao chất lượng giáo dục – đào tạo trong cộng đồng người Hoa. Vận động và khuyến khích con em người Hoa trong độ tuổi đến trường học tập theo quy định của Luật phổ cập giáo dục tiểu học. Cần xác định rõ việc học tốt các môn tiếng Việt là nhiệm vụ chủ yếu mọi học sinh trong trường phổ thông. Môn tiếng Hoa không phải là môn học bắt buộc đối với học sinh người Hoa. Cần xác định rõ ràng việc học tiếng Hoa đối với người Hoa là học tiếng dân tộc. Đã là tiếng dân tộc phải dạy theo đúng các quy định của Nhà nước và các văn bản hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Hoàn chỉnh bộ giáo trình dạy tiếng Hoa mang tính thống nhất trên toàn quốc để dạy trong các cơ sở giáo dục của người Hoa. Các địa phương nâng

cao vai trò của mình trong việc kiểm định các tài liệu, giáo trình được giảng dạy trong các cơ sở giáo dục của người Hoa, kiên quyết không để tình trạng xâm nhập các loại tài liệu, giáo trình được biên soạn ở bên ngoài vào các cơ sở giáo dục của người Hoa. Có chính sách hỗ trợ cơ sở vật chất, đãi ngộ đối với giáo viên dạy tiếng Hoa. Hoàn chỉnh công tác tổ chức trong hoạt động của các cơ sở giáo dục của người Hoa, trong đó, xác định rõ mối quan hệ, vai trò của các tổ chức người Hoa trong hoạt động của các cơ sở giáo dục. Tăng cường hiệu quả của công tác quản lý nhà nước về giảng dạy tiếng Hoa trong các trường học của người Hoa trên cơ sở theo dõi, giám sát các nội dung giảng dạy phù hợp với mục tiêu, yêu cầu của Bộ giáo dục và đào tạo.

3.5. Tăng cường công tác quản lý đối với hoạt động của các hội đoàn người Hoa

Hội đoàn người Hoa là vấn đề khá phức tạp từ lâu trong lịch sử phát triển của cộng đồng. Đối với người Hoa, các tổ chức Bang, Hội có vai trò quan trọng trong cuộc sống. Trong giai đoạn hiện nay, các tổ chức hội đoàn của người Hoa đang có xu hướng bùng phát về số lượng, tính chất hoạt động. Các tổ chức này không chỉ có mối quan hệ bên trong mà cả ở bên ngoài phạm vi quốc gia rất phức tạp. Thậm chí, một số tổ chức, hội đoàn người Hoa chính là “tay trong”, công cụ của các thế lực ở bên ngoài để kích động, khơi gợi ý thức dân tộc cực đoan trong cộng đồng người Hoa. Do đó, xử lý vấn đề hội đoàn của người Hoa cần phải có biện pháp vừa quyết liệt, vừa mềm dẻo nếu không sẽ nảy sinh nhiều vấn đề không chỉ đối với cộng đồng người Hoa ở trong nước mà còn liên quan đến người Hoa ở nhiều nước trên thế giới, vấn đề đối ngoại.

Hiện nay, việc giải quyết vấn đề hội đoàn của người Hoa được vận dụng Nghị định số 45/2010/NĐ-CP “Về tổ chức, hoạt động và quản lý hội”. Các địa phương có đông người Hoa nên tiến hành kiểm tra, khảo sát nắm lại số lượng và phân loại các dạng hội đoàn để quyết định cho phép hoặc không cho phép hay buộc phải giải thể. Nhìn chung các hội đoàn người Hoa muốn

hoạt động thì phải được chính quyền cho phép. Trên thực tế, hoạt động của các hội đoàn người Hoa hiện nay rất phức tạp bởi đó không chỉ là các hoạt động đơn thuần là việc hỗ trợ cộng đồng người Hoa trong hoạt động sản xuất kinh doanh, tương trợ nhau trong cuộc sống mà nó còn liên quan đến mối quan hệ với bên ngoài (những quốc gia có người Hoa sinh sống, Trung Quốc, Đài Loan) dưới tính chất quan hệ đồng tộc, đồng hương. Trong đó, hoạt động của một số tổ chức hội đoàn người Hoa, nhất là các tỉnh phía Nam có dấu hiệu vi phạm pháp luật¹. Do vậy, trong chính sách đối với các hội đoàn người Hoa, cần yêu cầu thực hiện nghiêm túc các nội dung hoạt động hội phù hợp, nếu các tổ chức không thực hiện hoặc thực hiện không đúng với chức năng, nhiệm vụ đã đăng ký cần có biện pháp ngăn chặn, thậm chí giải tán tổ chức.

3.6. Tích cực xây dựng lực lượng nòng cốt chính trị trong người Hoa để phục vụ cho nhiệm vụ trước mắt và lâu dài

Chỉ thị 62-CT/TW của Ban Bí thư Trung ương Đảng (khóa VII) đã chỉ rõ “Các cấp uỷ Đảng, chính quyền, mặt trận và các đoàn thể nhân dân cần có kế hoạch cụ thể chăm lo phát triển đảng viên, đoàn viên, hội viên và xây dựng cốt cán người Hoa. Lựa chọn, đào tạo và bồi dưỡng cán bộ người Hoa có phẩm chất đạo đức, tình cảm cách mạng trong sáng để làm nòng cốt trong công tác người Hoa, phục vụ yêu cầu trước mắt và lâu dài”.

Hiện nay thực lực chính trị trong người Hoa quá mỏng, không đủ sức làm nòng cốt cho công tác vận động người Hoa, vì vậy vấn đề xây dựng lực lượng đảng viên và cốt cán người Hoa là vấn đề cơ bản và cấp bách. Thực lực chính trị vững mạnh là nòng cốt để đoàn kết, tập hợp, vận động người Hoa thực hiện các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước. Ở những địa phương có đông người Hoa, việc xây dựng những người Hoa tiêu biểu

---

¹ Những năm gần đây, một số người Hoa, chủ yếu là ở Thành phố Hồ Chí Minh đã ra nước ngoài tham dự các Hội đồng hương như Hội người Quảng Đông quốc tế, Hội người Triều Châu quốc tế, Hội Dòng tộc họ Lâm, họ Quách quốc tế...Nhiều tổ chức Dòng họ và đồng hương của người Hoa ở Việt Nam, nhất là ở thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh Nam bộ đã mời người nước ngoài, nhất là người Trung Hoa, Đài Loan tham dự vào các tổ chức này (Trần Khánh, Cộng đồng người Hoa, Hoa kiều ở Châu á, Nhà xuất bản Đại học quốc gia, Hà Nội)

trong thể hệ trẻ là rất cần thiết để kế thừa những người tuổi cao, có uy tín trong người Hoa. Để thực hiện tốt nhiệm vụ này, các cấp uỷ Đảng, chính quyền, Mặt trận và các đoàn thể nhân dân cần có kế hoạch cụ thể chăm lo phát triển đảng viên, đoàn viên, hội viên và xây dựng cốt cán người Hoa; lựa chọn, đào tạo và bồi dưỡng cán bộ người Hoa có phẩm chất đạo đức, tình cảm cách mạng trong sáng để làm nòng cốt trong công tác người Hoa, phục vụ yêu cầu trước mắt và lâu dài.

4. Kiến nghị

4.1. Kiến nghị với Đảng

Quan điểm, chủ trương của Đảng đối với người Hoa kể từ sau đổi mới, nhất là từ khi ban hành Chỉ thị 62- CT/TW ngày 8/11/1995 của Ban Bí thư trung ương Đảng (Khoá VII) về *Tăng cường công tác người Hoa trong tình hình mới* là mang tính nhất quán, xem người Hoa là công dân Việt Nam, cộng đồng người Hoa là một dân tộc trong 53 thành phần dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Chính sách đối với người Hoa là bộ phận của chính sách dân tộc. Quan điểm và chủ trương đúng đắn đã góp phần quan trọng vào sự phát triển của cộng đồng người Hoa trên các lĩnh vực, tạo sự bình đẳng trong phát triển của cộng đồng dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Tuy nhiên, trong bối cảnh hiện nay, tình hình người Hoa có nhiều biến đổi, mối quan hệ của người Hoa ở trong nước và các quốc gia ngày càng mở rộng. Nhất là trong bối cảnh Trung Quốc quyết tâm thực hiện mục tiêu “giác mộng Trung Hoa”, vươn lên trở thành cường quốc số 1 của thế giới với nhiều chiến lược nhằm bảo vệ “lợi ích cốt lõi” của Trung Quốc ở nước ngoài. Với tham vọng đó, Trung Quốc đang có nhiều hoạt động can thiệp vào công việc nội bộ của các quốc gia, trong đó có vấn đề người Hoa. Do vậy, chủ trương đối với người Hoa cần phải có sự bổ sung cho phù hợp với tình hình mới nhằm ứng phó với sự biến đổi. Với cách tiếp cận đó, nhóm nghiên cứu đề xuất một số vấn đề sau:

+ *Thứ nhất*, xem xét, nghiên cứu để ban hành Chỉ thị mới thay thế cho Chỉ thị 62- CT/TW ngày 8/11/1995 của Ban Bí thư trung ương Đảng (Khoá

VII) về *Tăng cường công tác người Hoa trong tình hình mới*. Trong đó, cần khẳng định: cộng đồng người Hoa là thành phần dân tộc đặc thù. Chính sách với người Hoa vừa là vấn đề đối nội, vừa là vấn đề đối ngoại. Khẳng định như vậy để thấy rõ quan điểm của Việt Nam: người Hoa là công dân Việt Nam, mọi can thiệp liên quan đến cộng đồng người Hoa ở trong nước đều phải trên cơ sở chính sách, pháp luật của Việt Nam. Mặt khác, việc khẳng định như vậy để dự báo được những phức tạp có thể xảy ra liên quan đến cộng đồng người Hoa, nhất là trong mối quan hệ với Trung Quốc.

+ *Thứ hai*, chính sách đối với người Hoa vừa là chính sách đối nội, vừa là chính sách đối ngoại, vì thế, trong chính sách ngoại giao với Trung Quốc hiện nay cần phải dự báo các khả năng có thể xảy ra nếu Trung Quốc lợi dụng vấn đề người Hoa để can thiệp vào công việc nội bộ của Việt Nam. Trong đó, người vấn đề người Hoa, khả năng Trung Quốc lợi dụng nhóm lao động Trung Quốc tại Việt Nam, thương nhân Trung Quốc, doanh nghiệp Trung Quốc như một lý do để can thiệp vào tình hình nội bộ của Việt Nam là vấn đề hoàn toàn có thể xảy ra.

+ *Thứ ba*, Tiếp tục chỉ đạo Ban cán sự Đảng các Bộ, Ban, Ngành ở Trung ương thực hiện tốt các Kết luận của Ban Bí thư liên quan đến công tác người Hoa: kết luận số 07-KL/TƯ ngày 20/6/2011 về tiếp tục thực hiện Chỉ thị số 62-CT/TƯ về tăng cường công tác người Hoa trong tình hình mới; Kết luận số 68-KL/TƯ ngày 10/9/2013 về xây dựng lực lượng cốt cán và phát huy vai trò người có uy tín trong cộng đồng người Hoa; Kết luận số 69-KL/TƯ ngày 10/9/2013 về công tác quản lý và hoạt động của hội đoàn người Hoa; Kết luận số 77-KL/TƯ ngày 16/12/2013 về việc giải quyết quốc tịch người Hoa, con lai giữa phụ nữ Việt Nam và người Trung Quốc hiện nay. Đồng thời chỉ đạo Ban cán sự Đảng các Bộ, Ban, Ngành ở Trung ương nghiên cứu, rà soát để tiếp tục điều chỉnh, hoàn thiện các văn bản phù hợp với yêu cầu thực tế và sự biến đổi của cộng đồng dân tộc Hoa trong tình hình mới.

4.2. Kiến nghị với Nhà nước

Sự thay đổi chủ trương đối với người Hoa kéo theo nhiều vấn đề trong việc thực thi chính sách, do đó, đối với Nhà nước, nhóm nghiên cứu đề xuất một số vấn đề sau:

+ *Thứ nhất*, Chính phủ chỉ đạo các cơ quan quản lý nhà nước chuyên trách các lĩnh vực liên quan ở Trung ương nhanh chóng cụ thể hóa nhận thức, quan điểm của đảng đối với người Hoa bằng các chính sách cụ thể. Các chính sách đối với người Hoa cần phải được tuyên truyền sâu, rộng đến các cấp, các ngành có liên quan để thực hiện. Thực tế nghiên cứu cho thấy, các văn bản của đảng và nhà nước liên quan đến người Hoa là các văn bản “mật” nên rất khó tiếp cận, nhất là cấp cơ sở ở địa phương nhiều khi không nắm được hết thông tin của văn bản. Vì vậy, cần có các hình thức tuyên truyền, phổ biến chính sách đối với người Hoa một cách phù hợp, tạo sự thống nhất trong nhận thức và hành động ở các ngành, các cấp có liên quan.

+ *Thứ hai*, Chính phủ chỉ đạo các Bộ, ngành ở Trung ương và các địa phương (nhất là các địa phương có đông đồng bào Hoa sinh sống) có chính sách đào tạo, bồi dưỡng và sử dụng cán bộ là người Hoa một cách phù hợp với thực tế của từng cơ quan, đơn vị, địa phương. Tạo điều kiện để đội ngũ cán bộ dân tộc Hoa có điều kiện phát triển một cách bình đẳng và coi đây là lực lượng cốt cán trong tập hợp, quy tụ sức mạnh đoàn kết trong cộng đồng dân tộc Hoa.

+ *Thứ ba*, Chính phủ chỉ đạo các Bộ, ngành liên quan tiến hành rà soát hệ thống sách giáo khoa dạy Hoa văn bậc tiểu học, trung học cơ sở để có thể cập nhật nội dung và chú trọng hơn đến việc giảng dạy các kiến thức văn hóa, lịch sử, xã hội gần gũi của Việt Nam. Ban hành bộ giáo trình chuẩn dạy tiếng Hoa trên toàn quốc. Có chính sách hỗ trợ về thu nhập cho giáo viên dạy Hoa văn tại các trường có lớp học Hoa văn; có chính sách bồi dưỡng đào tạo đội ngũ giáo viên dạy Hoa văn. Cho phép tổ chức lễ hội văn hóa người Hoa mang tính thường niên. Có chính sách quản lý nội dung các ấn

phẩm tiếng Hoa, trong đó có ấn phẩm tiếng Hoa của tờ Sài Gòn Giải phóng một cách nghiêm ngặt.

+ *Thứ tư*, Thủ tướng Chính phủ giao cho các cơ quan chuyên trách tổ chức điều tra, nắm bắt thông tin một cách kịp thời những vấn đề cơ bản và cấp bách liên quan đến cộng đồng người Hoa như: ý thức dân tộc, quan hệ dân tộc; vấn đề quốc tịch, hôn nhân trong cộng đồng người Hoa, người Trung Quốc ở Việt Nam; vấn đề con lai, vấn đề về người lao động Trung Quốc, nhất là lao động bất hợp pháp để có phương án xử lý thỏa đáng, không để các vụ việc kéo dài ảnh hưởng đến tâm lý trong cộng đồng người Hoa, trật tự an toàn xã hội và an ninh quốc gia trong bối cảnh mới.

4.3. Kiến nghị với Bộ, Ngành ở Trung ương

4.3.1. Kiến nghị với Ủy ban Dân tộc

Với tư cách là cơ quan quản lý nhà nước về vấn đề dân tộc, nhóm nghiên cứu đề xuất với Ủy ban Dân tộc một số vấn đề sau:

+ *Thứ nhất*, chủ trì tham mưu với Nhà nước trong việc thực hiện chính sách đối với người Hoa, trước hết là tham mưu để ban hành một số quy định cụ thể liên quan đến việc giải quyết những vấn đề mang tính cơ bản và cấp bách trong phát triển văn hóa – giáo dục trong cộng đồng người Hoa, vấn đề phát triển hội đoàn người Hoa, vấn đề tăng cường bộ máy, nhân sự phụ trách công tác người Hoa ở một số địa phương.

+ *Thứ hai*, Xây dựng kế hoạch bồi dưỡng nghiệp vụ công tác người Hoa cho cán bộ làm công tác quản lý và cán bộ tham mưu xử lý các vấn đề liên quan đến công tác người Hoa, không để xảy ra những tình huống phức tạp, hoặc xử giải quyết xử lý vụ việc trái với quan điểm chỉ đạo của Đảng và pháp luật của Nhà nước.

+ *Thứ ba*, chủ trì tập huấn, tăng cường giao lưu, trao đổi kinh nghiệm giữa đội ngũ chuyên viên, cán bộ làm công tác người Hoa từ trung ương đến địa phương.

4.3.2. Kiến nghị với Bộ Giáo dục và Đào tạo

+ *Thứ nhất*, chỉ đạo rà soát và hoàn thiện bộ giáo trình giảng dạy tiếng Hoa ở các cơ sở giáo dục của người Hoa mang tính thống nhất chung, có chính sách hỗ trợ đối với giáo viên giảng dạy tiếng Hoa. Nghiên cứu đề hỗ trợ một phần cơ sở hạ tầng đối với các cơ sở giáo dục của đồng bào người Hoa.

+ *Thứ hai*, nghiên cứu cơ chế ưu tiên đối với con em nhóm người Hoa còn khó khăn, ở vùng sâu, vùng xa, vùng biên giới như chính sách ưu tiên với đồng bào dân tộc thiểu số

4.3.3 Kiến nghị với Bộ Văn hóa – Thể thao và Du lịch

+ *Thứ nhất*, xem xét để có kế hoạch tu bổ, bảo tồn, sửa chữa các cơ sở văn hóa, di tích lịch sử, tín ngưỡng của người Hoa cấp quốc gia phù hợp với yêu cầu thực tế và nguyện vọng chính đáng của cộng đồng dân tộc Hoa.

+ *Thứ hai*, cần nhắc để công nhận ngày hội văn hóa của cộng đồng dân tộc Hoa. Có kế hoạch bảo tồn một số loại hình văn hóa, nghệ thuật trong cộng đồng dân tộc Hoa nhằm gìn giữ các giá trị văn hóa truyền thống của cộng đồng.

4.3.4. Kiến nghị với Bộ Tư pháp

Tiếp tục rà soát văn bản quy phạm pháp luật có liên quan đến cộng đồng dân tộc Hoa, nghiên cứu giải quyết những vấn đề về Quốc tịch, Hộ tịch, lý lịch tư pháp đối với người Hoa, vấn đề hôn nhân có yếu tố nước ngoài, vấn đề con lai có liên quan đến người Hoa.

4.3.5. Kiến nghị với Bộ Công an

+ *Thứ nhất*, phối hợp với các cơ quan chức năng tiến hành điều tra, rà soát, nắm bắt tình hình hoạt động của một số hội đoàn người Hoa có liên quan đến yếu tố nước ngoài chưa được cấp phép hoạt động và có phương án xử lý phù hợp. Chủ động nắm bắt tình hình và có phương án xử lý các đối tượng lợi dụng đồng bào người Hoa để phá hoại khối đại đoàn kết dân tộc.

+ *Thứ hai*, phối hợp với các đơn vị chức năng như Bộ Quốc phòng để đấu tranh ngăn chặn các hành vi đưa người Trung Quốc, Đài Loan nhập cư trái phép, buôn bán phụ nữ, trẻ em qua biên giới.

4.3.6. Kiến nghị với Bộ Quốc phòng

Tiến hành rà soát, nắm bắt tình trạng cho cá nhân, tổ chức là người Trung Quốc thuê đất dài hạn, nhất là các vị trí quan trọng ảnh hưởng đến an ninh quốc gia để có hình thức xử lý phù hợp. Rà soát, ngăn chặn tình trạng người Trung Quốc lợi dụng người Việt Nam (trong đó có một bộ phận người Hoa) đứng tên để mua bất động sản tại các địa phương.

4.3.7. Kiến nghị với Bộ Lao động – Thương binh và xã hội

+ *Thứ nhất*, rà soát và thực hiện đầy đủ các chính sách xã hội đối với cộng đồng dân tộc Hoa nhằm bảo đảm sự bình đẳng trong đồng bào dân tộc phù hợp với tình hình thực tế.

+ *Thứ hai*, rà soát, nắm bắt cụ thể tình trạng lao động là người Trung Quốc, Đài Loan đang làm việc tại các khu công nghiệp, khu chế xuất, nhất là lao động chưa được cấp phép để có giải pháp giải quyết phù hợp.

4.4. Kiến nghị đối với các địa phương

+ *Thứ nhất*, tổ chức công tác tuyên truyền vận động dưới các hình thức phù hợp về chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước đối với cộng đồng dân tộc Hoa; phát động các phong trào thi đua yêu nước trong cộng đồng người Hoa; tổ chức các hoạt động giao lưu văn hóa giữa người Hoa với cộng đồng các dân tộc khác trên địa bàn nhằm tạo ra sự gắn kết, hiểu biết lẫn nhau giữa các dân tộc trong đại gia đình các dân tộc Việt Nam.

+ *Thứ hai*, các địa phương có đông người Hoa sinh sống cần đánh giá lại hiệu quả hoạt động của đội ngũ và tổ chức làm công tác người Hoa, đánh giá thực tiễn công tác quản lý các hội đoàn người Hoa.

+ *Thứ ba*, đối với các địa phương có điều kiện đặc thù như các tỉnh giáp ranh với Trung Quốc, công tác tư pháp cần nhanh chóng có sự hướng dẫn cụ thể để chính quyền địa phương xử lý có hiệu quả các việc liên quan đến tư pháp của người Hoa (như các trường hợp liên quan đến phụ nữ Việt Nam kết hôn với đàn ông Trung Quốc và không có đăng ký kết hôn tại Việt Nam, vấn đề con lai, vấn đề về quốc tịch).